

بررسی لایحه برنامه هفتم (۹۰): ساماندهی و الکترونیکی کردن مزایده‌های قوه قضائیه (بند «الف» ماده (۱۰۸))

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۱۹۴۱۳
کد موضوعی: ۲۹۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۲/۹/۶

عنوان گزارش:
بررسی لایحه برنامه هفتم (۹۰):
ساماندهی و الکترونیکی کردن مزایده‌های قوه قضائیه
(بند «الف» ماده (۱۰۸))

نام دفتر:
مطالعات مدیریت (گروه دولت الکترونیک و مدیریت داده)

تهیه و تدوین کنندگان:
محمد مهدی رضائیان، رضا قاسمی، یحیی مرتب

ناظر علمی:
مهدی عبدالحمید

اظهار نظر کننده:
مسعود بنافی

ویراستار ادبی:
زهره عطاردی

گرافیک و صفحه آرایی:
معصومه گریوانی

واژگان کلیدی:
۱. مزایده‌های قوه قضائیه
۲. سامانه ستاد
۳. دولت الکترونیک

فهرست مطالب

۶	چکیده.....
۷	خلاصه مدیریتی.....
۸	مقدمه.....
۹	مفهوم مزایده.....
۹	اهمیت مزایده در ارتقای کارآمدی قضایی و اقتصادی کشور.....
۱۱	مشکلات و آسیب‌شناسی برگزاری مزایدهات به روش موجود.....
۱۵	معرفی سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد).....
۱۸	نتایج و مزایای برگزاری مزایدهات قوه قضائیه در سامانه ستاد.....
۱۹	نتیجه‌گیری و پیشنهادهای سیاستی.....
۲۱	منابع و مأخذ.....

بررسی لایحه برنامه هفتم (۹۰): ساماندهی و الکترونیکی کردن مزایده‌های قوه قضائیه (بند «الف» ماده (۱۰۸))

چکیده

بردن گلوگاه‌های فساد، پیشنهاد می‌شود بند «الف» ماده (۱۰۸) لایحه برنامه هفتم توسعه که الزام برگزاری مزایده‌های قوه قضائیه را در سامانه ستاد بیان کرده است، به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد؛ چرا که اجرای این قانون، نیازمند زمان بوده و لازم است تا در قوانین دائمی و مدت‌دار گنجانده شود.

فرایند برگزاری مزایده یکی از فرایندها و ابزارهای تحقق ایفای تعهدات و وصول مطالبات، در اجرای احکام محاکم حقوقی و کیفری و دوایر اجرای ثبت در قوه قضائیه است. برگزاری این مزایده‌ها به صورت حضوری و غیرالکترونیکی باعث بروز مشکلات فراوان و فسادهای متعددی در این زمینه شده است. با توجه به ظرفیت موجود در سامانه تدارکات دولت (ستاد) برای برگزاری هوشمند، ایجاد فضای شفاف و رقابتی و از بین

مسئله اصلی

قوه قضائیه اصلی‌ترین متولی ساماندهی نظامات حقوقی و قضایی در کشور است، بنابراین ارتقای فرایند الزام به ایفای تعهدات در جهت بهبود ضمانت اجرای قراردادها و ایجاد پیش‌بینی‌پذیری در فضای حقوقی و کسب و کار از اهم وظایف دستگاه قضایی کشور است. فرایند برگزاری مزایده یکی از فرایندها و ابزارهای تحقق ایفای تعهدات و وصول مطالبات، در اجرای احکام محاکم حقوقی و کیفری و دوایر اجرای ثبت است. به این صورت که اگر تاجری که حکم ورشکستگی آن صادر شده باشد یا چنانچه شخصی به موجب حکم دادگاه، محکوم به پرداخت مالی شود و از اجرای آن خودداری نماید، اموال شخص محکوم یا بدهکار توقیف و برای فروش به مزایده گذاشته می‌شود و عواید حاصل از آن در اختیار شخص طلبکار یا محکوم‌له قرار می‌گیرد. بنابراین هرچه فرایند مزایده کارآمدتر باشد، فرایند الزام به ایفای تعهدات و وصول مطالبات کارآمدتر خواهد بود و ناکارآمدی در فرایند مذکور منجر به عدم فروش مال یا فروش مال به قیمت پایین و سبب زیان محکوم‌له یا طلبکار، محکوم‌علیه یا سایر ذی‌نفعان خواهد شد. از دیگر نتایج ضعف‌های موجود در فرایند مزایده، اطاله در احقاق حقوق مردم و ایجاد بار کاری مضاعف در قوه قضائیه است.

نقاط قوت و ضعف طرح با لایحه

در حال حاضر، سالیانه بیش از ۷۰ هزار مزایده در قوه قضائیه و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور به صورت حضوری و غیرالکترونیک برگزار می‌شود [۱]. در این فرایند پس از توقیف مال و تعیین تاریخ مزایده، آگهی مزایده در محل شعبه برگزارکننده مزایده (و همچنین در سایت انتشار آگهی قوه قضائیه که این مورد به دلیل ضعف‌های فراوان مورد توجه مردم قرار ندارد) و همچنین در محل مال الصاق می‌شود. در ادامه مزایده به صورت حضوری و در محل شعبه اجرای احکام (در مورد مزایده‌های قوه قضائیه) یا دوایر اجراییه ثبت (در مورد مزایده‌های سازمان ثبت اسناد و املاک کشور) برگزار می‌شود. از مهم‌ترین آسیب‌های این شکل از فرایند مزایده می‌توان به موارد ذیل

اشاره کرد:

- اطلاع‌رسانی ناقص و شرکت تعداد محدودی از افراد در مزایده،
 - محدود شدن تعداد افراد در مزایده به دلیل الزام به شرکت حضوری در مزایده،
 - امکان وقوع فساد در فرایند برگزاری مزایده به صورت حضوری،
 - درگیری و مشغولیت کارکنان دستگاه قضایی،
 - اتلاف وقت و هزینه و کاهش جذابیت مزایده‌های قوه قضائیه برای مردم به دلیل شرکت حضوری در مزایده،
 - افزایش مراجعات حضوری مردم به شعب قضایی و کاهش توان خدمت‌رسانی شعب مذکور به مردم.
- به‌رغم اینکه در طی سال‌های اخیر امکان برگزاری الکترونیکی مزایده‌های بخش عمومی (دولتی و غیردولتی) کشور در بستر سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) ایجاد شده است، اما به دلیل فقدان قوانین لازم و همچنین طراحی متفاوت سامانه ستاد نسبت به فرایند مزایده تعیین شده در قانون اجرای احکام مدنی، هنوز مزایده‌های شعب اجرای احکام و اجراییه ثبت به صورت حضوری برگزار می‌شوند. بنابراین ضرورت دارد علاوه بر تدوین و تصویب قوانین الزام‌آور در این زمینه، بستر سامانه ستاد نیز با رعایت ملاحظات «بهبود بستر اطلاع‌رسانی»، «رفع محدودیت‌های شرکت در مزایده»، «دریافت و پرداخت‌های موجود در فرایند مزایده و احراز آنها به صورت الکترونیکی»، «ایجاد شفافیت اطلاعاتی در فرایند مزایده و کاهش عدم تقارن اطلاعات» و «تمهید امکان ارائه تضامین مختلف برای شرکت در مزایده» بازطراحی شده و مورد استفاده قرار گیرد.

پیشنهادهای مرکز پژوهش‌ها

این مهم در بند «الف» ماده (۱۰۸) لایحه برنامه هفتم توسعه بیان شده است. در این گزارش پس از بیان ضرورت و اهمیت این موضوع، پیشنهاد می‌گردد عین بند «الف» ماده (۱۰۸) لایحه پیشنهادی برنامه هفتم توسعه به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

مقدمه

سازمان‌ها برای اینکه در محیط چالش‌برانگیز کسب و کار امروزی، قادر به واکنش سریع در برابر تغییرات بازار باشند، نیاز به سیستم‌های اطلاعات مدیریتی ویژه‌ای دارند. این سیستم‌های اطلاعاتی باید بتوانند از سازمان و محیط آن تحلیل‌های علت و معلولی مختلفی را ارائه دهند. در اواسط دهه ۹۰ در پاسخ به تغییرات چشمگیر فضای رقابت، رشد سریع تکنولوژی، پشتیبانی روزافزون فناوری اطلاعات از پیاده‌سازی فرایند کسب و کار و گسترش نفوذ فناوری اینترنت، موضوع دریافت و ارائه اطلاعات اهمیت ویژه‌ای پیدا کرد. عمده کاربرد فناوری‌های نوین را می‌توان در توان فناوری در توزیع گسترده اطلاعات (دسترسی و عمق) برطرف کردن موانع زمانی و مکانی، و توان آن در گردآوری و نظم‌بخشی به نظرات و مشارکت‌های عموم مخاطبان دانست. از همین رو مزایده‌های الکترونیکی به‌عنوان یک ابزار استاندارد برای منابع سازمانی معرفی شدند [۲].

ظهور تجارت الکترونیکی موجب افزایش قابل توجه استفاده از مزایده‌ها به‌عنوان سازوکاری شفاف‌تر و در نتیجه با آسیب‌پذیری کمتر نسبت به حالت دستی شد. بنابراین آنچه اهمیت یافت شفافیت اطلاعات بود. شفافیت اطلاعات در جوامع امروزی به‌عنوان یکی از ارکان اخلاقی جوامع و حقوق اساسی نوع بشر تلقی می‌شود و به‌عنوان یک پیش‌نیاز اخلاقی در پروژه‌ها مورد نیاز است. شفافیت مزایده‌ها، باعث مشروعیت فرایند می‌گردد و این امر یکی از دلایل مهم استفاده از آن‌هاست. در مزایده الکترونیک، با مزایده‌گران به‌صورت یکسان برخورد می‌شود؛ به همه شرکت‌کنندگان در مزایده فرصت یکسانی برای پیشنهاد و دریافت اطلاعات داده شده است و کسی نمی‌تواند اطلاعات را به‌صورت خصوصی به شرکت‌کنندگان ارسال کند. شفافیت سریع‌ترین، کم‌هزینه‌ترین، ساده‌ترین، مبنایی‌ترین و قابل اعتمادترین سازوکار برای مبارزه با فساد (هم در پیشگیری و هم کشف جرم)، افزایش مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی، ارتقای شایسته‌سالاری، مشارکت فعال و مؤثر مردمی، برقراری عدالت و رفع تبعیض‌های ناروا، کاهش هزینه و زمان، و در نتیجه افزایش کارآمدی و سرمایه‌ی اجتماعی است. شفافیت رانت‌ها را از بین می‌برد؛ چرا که پروژه‌ها و اقدامات علنی خواهند بود، دسترسی به آنها برای همگان آزاد و رقابتی می‌شود، نتایج و دستاوردهای پروژه‌ها به‌صورت علنی ارائه می‌گردد و فرصت‌ها به‌صورت طبیعی توزیع می‌شود [۳].

در قوه قضائیه به‌دلایل مختلف از قبیل وصول مطالبات، اموال و دارایی‌های مختلفی از اشخاص حقیقی و حقوقی به مزایده گذاشته می‌شود. در حال حاضر در فرایندهای قضایی، فرایند مزایده کاملاً به‌صورت سنتی و حضوری انجام می‌گیرد. فرایند مذکور دارای اشکالات جدی و متعددی است که منجر به تضییع حقوق اشخاص و ناعدالتی و در نهایت موجب بدبینی آنها نسبت به فرایندهای قضایی و قوه قضائیه شده است.

در حال حاضر، سامانه‌ای تحت عنوان سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)، خدمات مختلفی در حوزه مزایده، مناقصه و خرید ارائه می‌کند. سامانه تدارکات الکترونیکی دولت، دستگاه‌های اجرایی را قادر می‌سازد معاملات خود را به‌صورت آنلاین در بستری امن و شفاف انجام دهند. سامانه تدارکات الکترونیکی دولت امکان تعامل مستقیم و بی‌واسطه با تعداد کثیری از خریداران و فروشندگان را در کل کشور برای دستگاه‌های اجرایی فراهم آورده است. با وجود چنین سامانه‌ای که امکان برگزاری مزایده‌ها را به‌صورت الکترونیکی فراهم کرده است، ولی هنوز هم مزایده‌های قوه قضائیه به‌صورت سنتی و حضوری انجام می‌پذیرد.

مفهوم مزایده

مزایده‌ای که قوه قضائیه در حال حاضر برای فروش اموال منقول و غیرمنقول از آن استفاده می‌کند، مزایده انگلیسی یا استاندارد است. این نوع مزایده مرسوم‌ترین نوع مزایده است. در این مدل خریداران برای خرید یک کالا با پیشنهاد قیمت بالاتر از قیمت پیشنهادی قبلی با یکدیگر رقابت می‌کنند. مزایده زمانی به اتمام می‌رسد که پیشنهادی بالاتر از پیشنهاد فعلی وجود نداشته باشد و یا زمان مزایده به پایان رسیده باشد.

در قانون اجرایی احکام مدنی هیچ اشاره‌ای به تعریف مزایده از سوی قانونگذار نشده، اما در بند «ز» ماده (۱) آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا مصوب ۱۳۸۷ در تعریف مزایده آورده است: «صورت خاصی از فروش مال است که از مبلغ ارزیابی مال شروع شده و به پیشنهادکننده بالاترین قیمت واگذار می‌شود».

ثمن آخرین قیمتی است که عرضه شده و پس از آن قیمتی عرضه نشود و چون قیمت معینی که از طرف بایع مأخذ و مبدأ شروع مزایده و رقابت است، رکن مزایده است. یکی دیگر از طرق فروش مال، فروش از طریق حراج است که در تعریف آن آمده: حراج طریقه‌ای از فروش اموال در حضور جمع بوده که در آن قیمتی به‌عنوان مبدأ وجود نداشته و شخصی که بالاترین قیمت پیشنهادی را ارائه می‌دهد به‌عنوان خریدار محسوب می‌گردد. به مزایده اصطلاحاً حراج هم گفته می‌شود و انجام آن ساده و با تشریفات کمتر همراه است. البته استفاده از این روش نمی‌تواند، همیشگی باشد بلکه منحصر در موارد فوری و غیرمهم است.

مزایده از منظر حقوقی به این صورت معنا می‌شود: به‌نوعی از معامله و فروش اموال منقول و غیرمنقول شخصیت حقوقی یا حقیقی اطلاق می‌شود که با سازوکاری حقوقی و شرایطی مطابق قانون به مرحله اجرا می‌رسد. در قانون از سوی قانونگذار هیچ تعریفی از مزایده داده نمی‌شود ولی برخی از نویسندگان و اساتید حقوقی تعاریفی ارائه کرده‌اند که به آنها اشاره خواهیم کرد:

«منظور از مزایده آن است که مال به بالاترین قیمت پیشنهادی که خریدار پیشنهاد داده است، به فروش برسد» [۴].

در تعریف دیگری آمده است: «مزایده ترتیبی است که در آن اداره، روش کالا و خدمات یا هر دو آنها را از طریق درج آگهی در روزنامه کثیرالانتشار و یا روزنامه رسمی کشور به رقابت عمومی می‌گذارد و قرارداد را با شخصی که بیشترین بها را پیشنهاد کرده یا می‌کند، منعقد می‌سازد» [۵]. با توجه به تعاریف فوق می‌توان چنین بیان کرد که مزایده، صورت خاصی از فروش است که در آن خریداران با هم رقابت کرده و هر یک قیمتی بیشتر از آنچه که به‌عنوان قیمت پایه عرضه گردیده اعلام کرده و شخصی که بالاترین قیمت را اعلام نماید، برنده مزایده محسوب و مال مورد مزایده به وی تملیک می‌شود.

مزایده از جهت ساختاری، امنیت و خصوصی بودن، دیدگاه مزایده‌گذار و کالا به اقسام مختلفی تقسیم می‌شود. به‌عنوان نمونه می‌توان به مزایده اولیه، ثانویه، انگلیسی (استاندارد)، هلندی، ژاپنی، چندگانه، اولین قیمت مخفی، دومین قیمت مخفی، ترکیبی، زمان محدود و ... اشاره کرد.

اهمیت مزایده در ارتقای کارآمدی قضایی و اقتصادی کشور

به طولانی بودن فرایند مزایدهات تصفیه و رشکستگی و واقعی نبودن قیمت‌ها در مزایدهات اشاره کرد. این در حالی است که ضمانت اجرای قراردادهای یکی از معیارهای مهم و تعیین‌کننده در شاخص بین‌المللی «سهولت انجام کسب و کار» است [۶]. این شاخص نقشی تعیین‌کننده در جذب سرمایه و کمک به رشد تولید دارد. از این رو مزایده، علاوه بر اثرگذاری در فرایندهای قضایی در فرایندهای اقتصادی نیز نقشی تعیین‌کننده دارد؛ بنابراین کارآمدی ابزار مزایده از دو جنبه قابل بررسی است: کاهش اطلاع دادرسی و پیش‌بینی پذیر شدن زمان و فرایند آن و نقش آفرینی در اقتصاد کشور از طریق بهبود اجرای قراردادها. در ادامه به بررسی دلایل اهمیت ابزار مزایده پرداخته شده است.

در حال حاضر یکی از مهم‌ترین ابزارهای مراجع و محاکم قضایی در راستای احقاق حقوق اشخاص و مطالبات آنها از طریق مزایده اموال توقیف شده است. بنابراین کارآمد بودن این ابزار و کاهش ریسک‌های مربوط به مزایده، باعث می‌شود موارد مزایده به قیمت واقعی (قیمت نزدیک‌تر به قیمت بازار) به فروش رسیده و در نتیجه وصول مطالبات در فرایندی بهینه‌تر صورت پذیرد. کارآمدی ابزار وصول مطالبات (مزایده) به‌عنوان یکی از شاخص‌های ضمانت اجرای قرارداد، منجر به پیش‌بینی پذیرتر شدن و کاهش بازه زمانی فرایند الزام به ایفای تعهدات و بهبود ضمانت اجرای قرارداد می‌شود. در حال حاضر شاخص ضمانت اجرای قرارداد در کشور وضعیت مناسبی ندارد که از دلایل آن، می‌توان

فرایندهای قانونی وجود دارد. وصول مطالبات به روش غیر حقوقی و غیر قانونی (شرخری) هم‌اکنون به‌عنوان یکی از راه‌های پیگیری وصول مطالبات به صورت غیر قانونی وجود دارد به طوری که حتی برخی از افراد حاضرند با پرداخت ۴۰ درصد طلب خود به شرخر در صورت وصول مطالبات، روند دادگاه و اجرای ثبت را طی نکنند. آگهی این موضوع و ثبت درخواست شرخری را می‌توان در رسانه‌های اجتماعی نیز مشاهده کرد.

افزایش پرونده‌های قضایی در محاکم قضایی

در روش غیر حقوقی و غیر قانونی «شرخری» برای وصول مطالبات، شخص دائن (طلبکار) سعی می‌کند با مراجعه به شخص مدیون در صدد وصول مطالبه به حق خود برآید. در این صورت وی ممکن است به روش‌هایی متمسک شود که در عین غیر حقوقی بودن، غیر قانونی نیز باشند. مانند حالتی که با توسل به ابزارهایی همچون تهدید (خود یا شخص ثالث) برای احقاق حق خود گام برمی‌دارد. بدیهی است که توسل به چنین روش‌های مجرمانه‌ای نه تنها موجب درگیر شدن شخص طلبکار در یک پرونده کیفری و ورود به دادگاه‌های کیفری می‌شود، بلکه وصول مطالبات حقوقی او را با تأخیر نیز مواجه می‌سازد و زمینه‌ساز افزایش پرونده‌های قضایی کیفری می‌شود و فشارهای زیادی را به لحاظ روانی و روحی به طرفین و خانواده‌های آنها وارد می‌کند.

توجه سند تحول قضایی به انجام مزایده‌ها به صورت الکترونیکی

با توجه به اهمیت مزایده‌ها، به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم الزام به ایفای تعهد در فرایندهای قضایی، در سند تحول قضایی نیز به این مسئله پرداخته شده و با توجه به مشکلات موجود در فرایند، راهکارهایی ارائه شده است که عبارتند از:

- افزایش سلامت مالی و اداری با شفاف‌سازی عمومی و برخط ضوابط و قواعد حاکم بر صدور مجوزها، مناقصه‌ها و مزایده‌های قوه قضائیه و مشخصات اشخاص منتفع در سامانه‌های مرتبط قانونی؛
- پیگیری انتشار عمومی و برخط اسناد و گزارش‌های دستگاه‌های اجرایی نظیر بودجه، قراردادها، مناقصه‌ها و مزایده‌ها به صورت جامع و قابل فراوری هوشمند و ارائه خدمات پایه برای جستجو و استخراج داده؛
- فروش دارایی و اموال شناسایی شده محکومان در سامانه رسمی برگزاری متمرکز مزایده‌ها.

موارد منجر به مزایده در فرایندهای قضایی

فردی که حقی از وی تضییع شده، برای احقاق حق خود به مراجع صالح رجوع می‌کند و آن مراجع در خصوص آن پرونده حکم صادر می‌نمایند. در ادامه برای استیفای حق محکوم‌له یا طلبکار لازم است تا حکم اجرا

ارتقا وضعیت ایران در ضمانت اجرای قرارداد از طریق کارآمدی

بازار مزایده

یکی از شاخص‌های ارزیابی وضعیت محیط کسب و کار کشورها، پروژه «سهولت انجام کسب و کار»^۱ بانک جهانی است که وضعیت محیط کسب و کار یک کشور را سالیانه در ۱۰ نماگر مختلف ارزیابی کرده و گزارشی از رتبه‌بندی ۱۹۰ کشور شرکت‌کننده را در این پروژه منتشر می‌کند. یکی از این نماگرها «ضمانت اجرای قرارداد»^۲ است.

در بین ۱۹۰ کشور مورد مطالعه، در نماگر الزام‌آور بودن اجرای قراردادها، ایران رتبه ۹۰ را در گزارش ۲۰۲۰ کسب و کار بانک جهانی کسب کرده است. با در نظر گرفتن آمار بازبینی شده بخش کسب و کار بانک جهانی، امتیاز در سال ۲۰۲۰ میلادی ۵۸/۲ است که نسبت به سال ۲۰۱۹ تغییری نداشته است. همچنین زمان مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری در ایران ۵۰۵ روز و هزینه مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری ۱۹/۳ درصد ارزش طلب و همچنین امتیاز کشور در شاخص کیفیت فرایندهای قضایی ۵ بوده که نسبت به سال قبل تغییری نداشته است [۷].

بهبود شاخص‌هایی مانند کاهش بازه زمانی مربوط به فرایند مزایده در فرایندهای قضایی و شبه قضایی می‌تواند باعث بهبود شاخص ضمانت اجرای قرارداد شود؛ این بهبود از مسیر الکترونیکی شدن مزایده می‌گذرد.

گردش مالی قابل توجه

طبق آمار غیر رسمی در قوه قضائیه سالیانه حدود ۴۰ هزار مزایده برگزار می‌شود که اگر به صورت میانگین قیمت ۵۰۰ میلیون تومان را برای هر مزایده در نظر گرفته شود، سالیانه گردش مالی بالغ بر ۲۰ هزار میلیارد تومان را شامل می‌شود که نشان از اهمیت بالای آن و جذابیت این فرایند برای بروز فساد است.

احقاق حق و عدم توسل طرفین به روش‌های غیر قانونی

در موضوع دریافت طلب و مال از بدهکار زمانی نیاز به برگزاری مزایده می‌شود که راه‌های عادی میسر نشده و به وسیله ثبت شکایت و پیگیری از مرجع رسمی موضوع در حال پیگیری باشد. پس می‌توان نتیجه گرفت که شاید این آخرین امید طلبکار برای رسیدن به طلب خویش در این فرایند است. در نتیجه انجام هر چه بهتر فرایند مزایده در محیطی امن و به دور از فساد و در شرایطی که مال به بالاترین قیمت به فروش برسد، می‌تواند هم باعث وصول طلب طلبکار و رفع مشکل او باشد و هم موجب عدم ضرر بدهکار شود. زیرا مال او در یک فرایند سالم و درست به بالاترین قیمت ممکن به فروش رسیده است. در صورت بهینه نبودن فرایند الزام به ایفای تعهدات و وصول مطالبات، امکان وصول خودسرانه و خارج از

1. Doing Business
2. Enforcing of Contract

شود. در اجرای حکم، هر کدام از واحدهای اجرای احکام، اجراییه ثبت و اداره امور تصفیه ورشکستگی بنا بر اقتضانات موجود از روش‌های زیر

شکل ۱. روش‌ها و احکام صادره در فرایندهای قضایی و شبه قضایی در راستای ایفای تعهدات

رد عین معین

• زمانی که بدهکار یک مال مشخص، مانند یک خودرو را باید تحویل بدهد و این کار را انجام ندهد مرجع قضایی، مال (خودروی مذکور) را توقیف کرده و تحویل طلبکار می‌دهد.

تقسیم مبلغ بدهی

• در صورتی که بدهکار درخواست تقسیم نماید و طبق نظر مرجع قضایی قدرت وی به پرداخت اقساط احراز شود، دادگاه اقدام به تقسیم بدهی می‌نماید.

ضبط سپرده بدهکار در بانک

• در صورتی که بدهکار مالی را در حساب بانکی خود داشته باشد و این امر برای دادگاه مسجل شود، دادگاه اقدام به ضبط سپرده به نفع طلبکار (طلبکاران) می‌کند.

توقیف اموال و برگزاری مزایده

• در صورتی که بدهکار از پرداخت بدهی خود به طلبکار خودداری نماید مرجع قضایی می‌تواند با توقیف اموال بدهکار و فروش آن از طریق مزایده اقدام به پرداخت طلب به طلبکار نماید.

حبس بدهکار

• در صورتی که بدهکار مالی برای پرداخت به طلبکار نداشته باشد، مرجع قضایی با درخواست طلبکار اقدام به جلب بدهکار تا زمان تسویه می‌نماید.

مشکلات و آسیب‌شناسی برگزاری مزایده‌ها به روش موجود

حال حاضر به دلیل سنتی بودن شیوه انتشار آگهی مزایده، افراد کمی از برگزاری مزایده مطلع شده و در نتیجه افراد کمتری در مزایده شرکت می‌کنند. انسان محور بودن فرایند برگزاری مزایده احتمال ظهور و بروز خطاهای انسانی را بالا برده است. حضور کم شرکت کنندگان، عدم اطلاع ایشان از قوانین و مطلوبیت بالای برخی از اموالی که به مزایده گذاشته

فروش مال به بهترین قیمت در شرایطی می‌تواند حاصل شود که فرایند اطلاع‌رسانی و برگزاری مزایده در شرایطی شفاف و در دسترس عموم مردم انجام شود تا رقابت برای تصاحب مال شکل گیرد. به صورتی که هر کس تمایل داشت مالی را خریداری کند، بتواند از مزایده آن در قوه قضائیه و شرایط آن مطلع شده و پس از بررسی آن را خریداری نماید. در

۲. متضرر شدن طلبکار

در فرایند برگزاری مزایده بهترین حالت برای طلبکار شرایطی است که مال مورد مزایده در اولین مزایده و به قیمت بالاتری فروخته شود تا در نتیجه آن بتواند تمامی طلب خود را دریافت کند. در صورت فروش مال به قیمت پایین تر از میزان طلب نیاز به معرفی اموال دیگر و طی شدن فرایند برگزاری مزایده برای هر کدام از آنان وجود دارد تا در نتیجه این مزایده‌ها تمامی مبلغ طلب به دست آمده و تحویل طلبکار داده شود. این امر در فرایند درخواست محور قوه قضائیه که برای هر اقدامی باید درخواست طلبکار ثبت شود، منجر به اطلاع در فرایند دریافت طلب و تزییع حق طلبکار می‌شود.

۳. برگزاری مزایده نوبت دوم

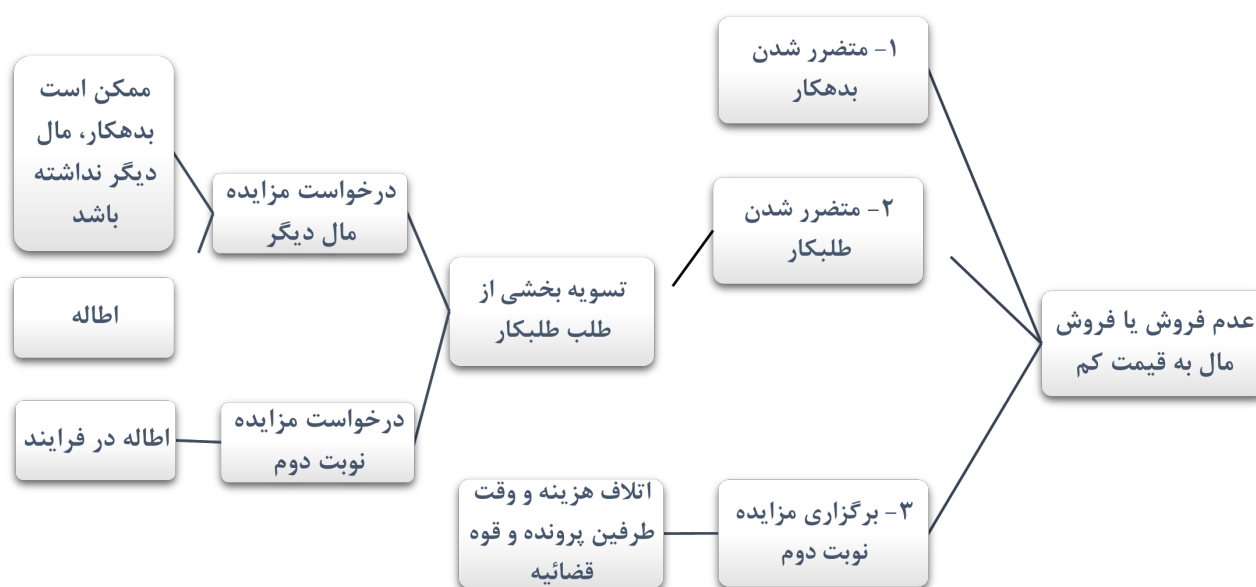
در صورت عدم فروش مال در مزایده قوه قضائیه، طلبکار می‌تواند درخواست برگزاری مزایده نوبت دوم را ثبت نماید. این اقدام به اندازه برگزاری مزایده نوبت اول زمان بر بوده و باید فرایند انتشار آگهی و مشاهده مال طی شده و پس از آن مزایده برگزار گردد. این امر موجب اتلاف وقت طرفین پرونده و دستگاه قضا و اتلاف هزینه از طلبکار و دستگاه قضا می‌گردد.

می‌شود، علاوه بر احتمال بروز خطا، احتمال بروز فساد را نیز افزایش داده است. با توجه به این شرایط آمار ثبت شکایت پایین بوده و حاشیه امن برای ظهور فساد ایجاد کرده است. این سیر مدام در حال تکرار شدن بوده و علاوه بر آسیب‌هایی که به طرفین پرونده به علت قیمت پایین فروش اموال می‌رساند، همواره مشکلاتی از جمله فساد، اطلاع و بار کاری اضافه را نیز برای دستگاه قضا به همراه دارد. از جمله آسیب‌های برگزاری مزایده‌ها به روش موجود، موارد ذیل است:

۱. متضرر شدن بدهکار

در حال حاضر به علت ریسک احتمالی شرکت در مزایده قیمت مال مورد مزایده در قوه قضائیه حداقل ۲۰ الی ۳۰ درصد پایین تر از قیمت همان مال در بازار آزاد تعیین می‌گردد. همان طور که گفته شد در فرایند کنونی به دلیل مطلع نشدن مردم از مزایده و در نتیجه عدم حضور آنان، رقابتی برای تصاحب مال شکل نگرفته و افزایش قیمت محسوسی نسبت به قیمت پایه شکل نمی‌گیرد. این امر منجر به فروش مال مورد مزایده به قیمتی کمتر از قیمت واقعی و در نتیجه متضرر شدن بدهکار می‌شود.

نمودار ۱. درخت‌واره پیامدهای منفی مشکل

ضمانت باشد (قاعده مشخصی برای دریافت مبلغ ضمانت وجود ندارد و رویه برخی واحدها متفاوت از یکدیگر است). این موضوع در مزایده اموالی که قیمت پایه کمی دارند مشکلی ایجاد نمی‌کند، ولی در مزایده اموالی که قیمت پایه آن بالا (به‌عنوان مثال بالای دویلیارد تومان) باشد، تهیه آن به‌صورت نقدی و در فاصله چند روز مانده به برگزاری مزایده و در شرایطی که احتمال برنده شدن و نشدن در رقابت مزایده وجود دارد، امری غیر منطقی به نظر می‌رسد که منجر به کاهش جذابیت و سهولت برای شرکت در مزایده می‌شود.

۵. زمان بر بودن عودت وجه ضمانت به حساب شرکت کنندگان

در صورتی که شرکت کنندگان وجه ضمانت را به حساب مجتمع قضایی واریز کنند، طبق مصاحبه‌های به عمل آمده فرایند دریافت آن مبلغ بین دو هفته الی یک ماه زمان بر است. این موضوع جذابیت و سهولت شرکت در مزایده را کاهش می‌دهد.

۶. دقیق نبودن نظریه کارشناسی

نظریه کارشناسی در حال حاضر بدون قاعده و مبنای مشخص و با سلیقه کارشناس تکمیل می‌شود. همین امر باعث شده در بسیاری از موارد به جای پرداختن به نکات مهم و کلیدی در رابطه با مال، به جزئیات و کلیاتی که دانستن آن کمکی به خرید نمی‌کند پرداخته شود. این آسیب باعث می‌شود خرید اموالی مانند وسایل نقلیه (که با انجام کارشناسی دقیق نیاز به بازدید برای خرید آن به حداقل رسیده یا مرتفع می‌شود)، همواره برای شرکت کنندگان همراه با ریسک باشد.

۷. احتمال بالای ابطال مزایده

دعوی ابطال مزایده ثبتی می‌تواند توسط هر فردی که نسبت به عملیات مزایده ثبتی اعتراض داشته باشد، مطرح گردد و چنانچه این اعتراض مقبول واقع شود، می‌تواند منجر به ابطال مزایده ثبتی گردد و این ابطال مزایده به‌واسطه اعتراض بدهکار یا شخص ثالث در ارتباط با مراحل تشریفات فرایند مزایده و مالکیت مورد مزایده می‌تواند توسط اجرای ثبت یا دادگاه اتفاق بیفتد.

مهم‌ترین موارد اعتراض به عملیات مزایده ثبتی و ابطال آن عبارتند از:

- دعوی ابطال مزایده به جهت در رهن بودن مال؛
 - دعوی ابطال مزایده به جهت عدم ابلاغ وقت مزایده به بدهکار؛
 - دعوی ابطال مزایده به جهت تعلق مال به شخص ثالث؛
 - دعوی ابطال مزایده به جهت مستثنیات دین؛
 - عدم توصیف دقیق مورد مزایده در آگهی مزایده.^۱
- مطابق ماده (۱۳۸) قانون اجرای احکام مدنی و ماده (۱۲۱) آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا فرد بدهکار می‌تواند نسبت به

۱. در اجرای اسناد ذمه‌ای یا وثیقه‌ای پس از ارزیابی مال و قطعیت آن آگهی مزایده منتشر می‌گردد. طبق ماده (۱۲۱) آیین‌نامه اجرا رعایت نکات ذیل در آگهی مزایده ضروری است.

ریشه یابی علل بروز مشکل

در این بخش علت‌هایی را که سهم قابل توجهی در بروز مشکل (عدم فروش یا فروش مال به قیمت کم) دارند، آورده شده است.

۱. اطلاع‌رسانی ضعیف

پاشنه آشیل برگزاری یک مزایده موفق اطلاع‌رسانی آن است. به‌شکلی که اگر فساد در قیمت‌گذاری نیز رخ داده باشد با اطلاع‌رسانی درست و بالا بردن تعداد شرکت کنندگان می‌توان آسیب آن را خنثی کرد. در شرایط فعلی برگزاری مزایده، آگهی اموال مورد مزایده در سامانه عدل ایران، تابلوی اعلانات واحد برگزار کننده مزایده و در نهایت در محل مال مورد مزایده نصب می‌شود. به سبب این اطلاع‌رسانی ضعیف افراد کمی از برگزاری مزایده مطلع می‌شوند و به‌تبع آن، افراد کمتری نیز در مزایده شرکت می‌کنند؛ در نتیجه رقابت واقعی برای تصاحب مال که منجر به کشف قیمت بالاتر شود شکل نمی‌گیرد. از این رو یا مال با قیمت پایین فروخته می‌شود یا به فروش نمی‌رسد که در هر دو حالت طرفین پرونده دستگاه قضا متضرر خواهند شد.

۲. ممانعت از ورود شرکت کنندگان

در حال حاضر و باتوجه به اینکه اتاق مزایده توسط عامل انسانی مدیریت می‌شود، این عامل انسانی می‌تواند از ورود برخی افراد به‌دلیل مختلف (از جمله کافی نبودن فضای برگزاری مزایده، برهم خوردن نظم واحد اجرا و حتی بروز فساد) جلوگیری کند. در نتیجه این جلوگیری از ورود افراد، رقابتی برای تصاحب مال شکل نگرفته و در نتیجه مال به قیمت کمتری فروخته می‌شود. همان‌طور که پیشتر نیز اشاره شد این امر منجر به ائتلاف هزینه و زمان از بدهکار، طلبکار و دستگاه قضا می‌شود.

۳. اتمام مزایده زودتر از زمان مزایده

در رویه فعلی برگزاری مزایده، در ابتدای زمان برگزاری مزایده احراز هویت و پرداخت وجه ضمانت انجام می‌شود و پس از آن مزایده برگزار می‌گردد (فرایند کشف قیمت برنده به‌دلیل کم بودن تعداد شرکت کنندگان در زمان کوتاه قابل انجام است). عامل انسانی می‌تواند در اثر خطا و یا فساد مزایده را زودتر از زمان اعلام شده در آگهی به اتمام برساند. این امر منجر به حضور کم خریداران در مزایده شده، در نتیجه آن رقابتی شکل نگرفته و در نهایت مال با قیمت پایین‌تری به فروش می‌رسد.

۴. سخت بودن تأمین ضمانت نقدی

شرکت کنندگان در مزایده‌های قوه قضائیه باید ۱۰ درصد از مبلغ مزایده را به‌عنوان وجه ضمانت تحویل واحد اجرا دهند. این وجه ضمانت می‌تواند در قالب پول نقد، فیش واریز به حساب مجتمع قضایی و چک

۶ دانگ به تملک خود در می‌آورد؛ در نهایت در زمان انتقال مالکیت و صدور سند انتقال اجرایی در دفتر اسناد رسمی، زمانی که استعلام‌های لازم را برای صدور سند انتقال اجرایی می‌گیرد، متوجه بدهی بیش از ۶ میلیاردی آن بنگاه به تأمین اجتماعی، دارایی و ... می‌شود. این در حالی که است طبق آیین‌نامه اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا (بند «۶» ماده (۱۲۱)) این مسئله به عهده خود خریدار است. این عدم شفافیت‌ها و این قوانین که خود تأییدکننده این عدم شفافیت هستند، انگیزه افراد را برای شرکت در مزایده از بین می‌برند.

۹. محدودیت تعیین اوقات مزایده

یکی دیگر از مشکلات روش فعلی برگزاری مزایده، محدودیت زمانی است؛ برای مثال در اداره سوم اجرای اسناد رسمی (اجرای ثبت)، در حداکثر ظرفیت ممکن به‌طور میانگین سالیانه ششصد مورد مزایده برگزار می‌شود. این در حالی است که با فرض موجودی ۱۵۰۰ پرونده

توصیف مال مورد مزایده در آگهی برگزاری مزایده که در واقع گزارش کارشناسی است، اعتراض کرده و آن را باطل می‌کند؛ برای مثال در یک مورد اجرای ثبت یک سند رهنی در تهران، فرد بدهکار به دلیل عدم درج بیمه بودن مال مورد مزایده (ساختمان) در گزارش کارشناسی و آگهی مزایده، مزایده را ابطال کرده است.

در برخی از موارد نیز که به دلیل عدم انتشار آگهی مزایده، که ممکن است سهواً یا عمداً اتفاق افتاده باشد، بدهکار در خواست ابطال مزایده را می‌کند و همین مسئله، موجب به تأخیر انداختن وصول طلب به چند ماه دیگر می‌شود.

۸. مشخص نبودن دیون دولتی

یکی دیگر از مشکلات مربوطه به مزایده عدم شفافیت و نبود اطلاعات کامل در مورد مزایده است. در یک مورد ارجای ثبت، یکی از بانک‌ها در فرایند اجرای ثبت در ازای بدهی ۵ میلیاردی خود، ملک بدهکار را

الف) آگهی مزایده اموال غیرمنقول

نام و نام‌خانوادگی مالک

محل و حدود و مقدار و توصیف اجمالی ملک

هرگاه واگذاری منافع در اسناد وثیقه مستند به سند رسمی و در اسناد ذمه‌ای مستند به سند رسمی یا عادی باشد. خواه مدت آن منقضی شده یا نشده باشد. مراتب با ذکر مال‌الاجاره و آخر مدت اجاره در آگهی مزایده منتشر و در روزنامه و آگهی‌های الصاقی قید می‌گردد.

تعیین اینکه مورد مزایده مشاع است یا مفروز.

تعیین اینکه ملک ثبت شده است یا خیر.

اشاره به اینکه پرداخت بدهی‌های مربوط به آب، برق، گاز اعم از حق انشعاب یا حق اشتراک و مصرف در صورتی که مورد مزایده دارای آنها باشد و نیز بدهی مالیاتی و عوارض شهرداری و ... تا تاریخ مزایده اعم از اینکه رقم قطعی آن معلوم شده یا نشده باشد به عهده برنده مزایده است.

روز و محل و ساعت شروع و ختم مزایده.

قیمتی که مزایده از آن شروع می‌شود.

اموال غیرمنقول که به مزایده گذاشته می‌شود زمانی به بانک یا طلبکار منتقل می‌شود که سند انتقال اجرایی تنظیم شده باشد.

ب) آگهی مزایده اموال منقول

در آگهی مزایده اموال منقول نکات زیر تصریح می‌شود:

۱. نوع اموال مورد مزایده و توصیف اجمالی آن،

۲. روز و محل و ساعت شروع و ختم مزایده،

۳. قیمتی که مزایده از آن شروع می‌شود.

ماده (۱۰۲) - چنانچه به‌نظر کارشناس اعتراض شود، رئیس ثبت یا واحد اجرا (حسب مورد) به‌صورت قرعه از طریق سیستم، هیئت سه‌نفره کارشناسی را از بین کارشناسان رسمی انتخاب می‌نماید. هیئت کارشناسی باید نظر خود را ظرف ۱۰ روز از تاریخ ارجاع اعلام نماید. نظر اکثریت اعضا در مورد ارزیابی قطعی است و در صورت عدم حصول نظر اکثریت، میانگین نظر اعضا ملاک عمل خواهد بود. چنانچه هیئت کارشناسان نتوانند در مهلت مقرر نظر خود را اعلام نمایند، مکلفند به‌نحو مستدل از رئیس ثبت یا واحد اجرا تقاضای مهلت بیشتر نمایند. در این صورت، مهلت مذکور حداکثر به مدت ۱۰ روز دیگر قابل تمدید خواهد بود.

تبصره - در صورتی که ۶ ماه از تاریخ قطعیت ارزیابی اموال گذشته باشد، هر یک از طرفین پرونده می‌تواند تا قبل از انتشار آگهی مزایده، ارزیابی مجدد را به ضمیمه قبض حق‌الزحمه کارشناسی درخواست نماید. در این صورت، ارزیابی به هیئت سه‌نفره کارشناسان رسمی به انتخاب رئیس ثبت یا واحد اجرا (حسب مورد) به‌صورت قرعه از طریق سیستم ارجاع می‌گردد. این نظریه قطعی است.

در هر مورد که معترض از پرداخت حق‌الزحمه کارشناسی امتناع نماید، به درخواست وی ترتیب اثر داده نخواهد شد و ارزیابی قبلی ملاک عمل است.

اشاره به اینکه پرداخت بدهی‌های مربوط به آب، برق، گاز اعم از حق انشعاب و یا حق اشتراک و مصرف در صورتی که مورد مزایده دارای آنها باشد و نیز بدهی مالیاتی و عوارض شهرداری و ... تا تاریخ مزایده اعم از اینکه رقم قطعی آن معلوم شده یا نشده باشد به عهده برنده مزایده است.

ماده (۱۳۸) ق.ا.م. مندرجات آگهی فروش مال غیرمنقول را این‌گونه بیان می‌کند: «در آگهی فروش باید نکات ذیل تصریح شود:

- نام و نام‌خانوادگی صاحب ملک،
- محل وقوع ملک و توصیف اجمالی آن و تعیین اینکه ملک محل سکونت یا کسب و پیشه یا تجارت یا زراعت و ... است،
- تعیین اینکه ملک ثبت شده یا نه،
- تعیین اینکه ملک در اجاره است یا نه؟ و اگر در اجاره است مدت و میزان اجاره،
- تصریح به اینکه ملک مشاع است یا مفروز و چه مقدار از آن فروخته می‌شود،
- تعیین حقوقی که اشخاص نسبت به آن ملک، تحت هر عنوان دارند،
- قیمتی که مزایده از آن شروع می‌شود،
- ساعت و روز و محل مزایده.

تاریخ قطعی ارزیابی املاک ترهینی، طرفین می‌توانند درخواست تجدید ارزیابی بدهند و دوباره روند طی شده به عقب برگشته و پیامدهای زمان بر آن بر میزان مطالبات بانکی و بدهکار تحمیل خواهد شد.

آماده مزایده، انجام آنها نیازمند ۳ سال زمان است. در کنار این اطلاع، مطابق با ظرفیت‌های قانونی مندرج در تبصره «۲» ماده (۱۰۱) مقررات آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی، در صورت سپری شدن یک‌سال از

معرفی سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)

- تبصره «۵» ماده (۱۶۹) قانون اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۴/۰۴/۳۱،
- آیین‌نامه فعالیت «ستاد»، مصوب هیئت وزیران به شماره ۱۶۵۳۸۹/ت ۴۶۸۴۹ ک مورخ ۱۳۹۰/۰۸/۲۱،
- تصویب‌نامه هیئت وزیران به شماره ۱۱۰۰۰۹/ت ۴۴۸۹۷ ن مورخ ۱۳۸۹/۰۵/۱۹،
- اصلاحیه مصوبه شماره ۱۳۶۱۵۹/ت ۵۵۵۲۸۹ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۵،
- رأی قطعی هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین، طبق ماده (۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۴۰۰-۱۳۹۶) دولت موظف به پیاده‌سازی انواع معاملات براساس قانون برگزاری مناقصات و دیگر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی به‌جز معاملات محرمانه با رعایت قانون تجارت الکترونیکی تا پایان سال دوم برنامه در سامانه شده است. براساس این تکلیف قانونی، تحلیل، طراحی و پیاده‌سازی سامانه توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت (مرکز توسعه تجارت الکترونیکی) انجام شده به گونه‌ای امکان انجام ۱۶ نوع معامله دولتی مشتمل بر انواع روش‌های خرید جزئی و متوسط، مناقصه و مزایده طبق قانون برگزاری مناقصات در سامانه فراهم شده است. پوشش انواع معاملات در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت توسط وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت به کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها طی نامه شماره ۱۱۸۷۳۸/۱۱۶۰ مورخ ۱۳۹۸/۰۴/۲۹ ابلاغ گردیده است.
- در حال حاضر خدمات ذیل در سامانه ستاد ارائه می‌شود:
- خدمات ثبت نام آنلاین و کنترل مجوزها به‌صورت الکترونیکی،
- خدمات استعلام سیستمی ضمانت‌نامه،
- خدمات دسترسی به فراخوان به‌صورت الکترونیکی،
- خدمات دریافت الکترونیکی اسناد و پرداخت وجه به‌صورت الکترونیکی،
- خدمات انجام و کنترل الکترونیکی فرایند برگزاری معامله و ...

در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۲۰ آیین‌نامه فعالیت سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) در قالب ۶ ماده به تصویب وزیران عضو کارگروه تجارت الکترونیکی رسید. براساس این آیین‌نامه تمامی دستگاه‌های اجرایی موضوع بند «ب» ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات موظف هستند تمامی معاملات بالای (۱۰) درصد سقف تعیین شده برای معاملات کوچک را از طریق این سامانه انجام دهند. بر همین اساس و با توجه به اهمیت موضوع در همان سال، سنگ‌بنای «سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)» توسط مرکز توسعه تجارت الکترونیکی (زیرمجموعه وزارت صنعت، معدن و تجارت) گذاشته شد.

علاوه بر قابلیت انجام انواع معاملات، این سامانه دارای قابلیت‌های گسترده دیگری است که از آن جمله می‌توان به بخش شفاف‌سازی معاملات و بخش هوش تجاری اشاره کرد. بر مبنای این دو بخش اطلاعات معاملات دولتی با شفافیت مناسب در دسترس است. اولین نسخه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت در اواخر سال ۱۳۸۹ اجرا شد. براساس اطلاعات مطروحه در وبسایت سامانه ستاد، پیشرفت این سامانه به شکل زیر بوده است:

- فاز اول - سال ۱۳۹۰: سامانه خرید جزئی و متوسط،
- فاز دوم - سال ۱۳۹۲: سامانه مناقصه الکترونیکی،
- فاز سوم - سال ۱۳۹۲: سامانه مزایده الکترونیکی.
- مهم‌ترین مبانی قانونی سامانه ستاد به شرح زیر است:
- آیین‌نامه نحوه فعالیت دستگاه‌های اجرایی در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت، مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۵،
- قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۰۳/۱۲،
- ماده (۵۰) احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب مجلس محترم شورای اسلامی ۱۳۹۶/۰۱/۱۶،
- ماده (۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی،

۱. ماده (۹) - دولت مکلف است تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت را برای اجرای تمامی مراحل انواع معاملات متوسط و بزرگ وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ و دیگر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی به‌جز معاملات محرمانه، با رعایت قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ و قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۲/۱۱/۳ تکمیل کند. کلیه دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و نهادهای عمومی غیردولتی مکلف به رعایت قانون برگزاری مناقصات و انجام معاملات خود از طریق سامانه مذکور هستند.

در سامانه ستاد در حال حاضر معاملات در ۳ دسته کلی برگزار می‌شوند که عبارتند از: خرید جزئی و متوسط، مزایده و مناقصه. در جدول زیر نوع معاملاتی که در سامانه ستاد ذیل این ۳ دسته کلی برگزار می‌شود، را مشاهده می‌کنید.

- خدمات مرکز تماس و پشتیبانی،
- خدمات صدور صورت حساب الکترونیکی،
- انجام تمام معاملاتی که براساس قانون، می‌بایست برای انجام معاملات دولتی محقق گردد.

جدول ۱. انواع معاملات تحت پوشش سامانه تدارکات الکترونیکی دولت

نوع معامله	زیر سامانه
خرید جزئی و متوسط کالا	خرید جزئی و متوسط کالا
خرید جزئی و متوسط خدمات	
خرید بین‌المللی	
مزایده اموال منقول	مزایده
مزایده اموال غیرمنقول	
مزایده‌های بین‌المللی	
مزایده اجاره	
مزایده جزئی	
مزایده حراج آنلاین	مناقصه
مناقصه عمومی کالا و خدمات (با/ بدون فهرست بها)	
مناقصه عمومی کالا و خدمات به صورت فشرده	
مناقصه محدود	
ترک تشریفات	
مناقصات بین‌المللی	
خرید خدمات مشاوره	
عدم الزام به برگزاری مناقصه- ماده (۲۹)	

- سامانه تشخیص صلاحیت پیمانکاران: ساجات (سازمان برنامه و بودجه کشور)،
- پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات (سازمان برنامه و بودجه کشور)،
- سامانه نظارت الکترونیک (دیوان محاسبات کشور).

انواع معامله‌ها در سامانه مزایده ستاد

در این بخش از سامانه ستاد انجام کلیه مزایده‌های منقول و غیرمنقول به صورت تعاملی بین مزایده‌گر و مزایده‌گذار از مرحله ثبت و انتشار مزایده، ارسال پیشنهاد قیمت به تفکیک قسمت، بازگشایی و تعیین برنده، عقد قرارداد با امضای الکترونیکی پرداخت و صدور حواله خروج برگزار می‌شود.

- یکی از مزیت‌های مهم سامانه ستاد، تبادل سیستمی اطلاعات با سایر بخش‌های حاکمیتی است که برخی از آنها عبارتند از:
- سامانه سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی،
 - سامانه کارپردازی بانک ملی،
 - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور (اشخاص حقوقی)،
 - سازمان ثبت احوال کشور (اشخاص حقیقی)،
 - سامانه سازمان امور مالیاتی کشور،
 - سامانه سپام (بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) جهت استعلام ضمانت‌نامه،
 - پایگاه قراردادهای دستگاه‌های اجرایی (سازمان برنامه و بودجه کشور)،
 - سامانه پروانه اصناف (مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران)،

شکل ۲. انواع معاملات در سامانه مزایده ستاد

- امکان شناسایی به موقع تخلفات و جلوگیری از بروز آن،
- بهبود شاخص‌های بین‌المللی از جمله شاخص توسعه دولت الکترونیک، شاخص مشارکت الکترونیکی،
- توسعه عدالت در جامعه و امکان شرکت و رقابت کلیه تأمین‌کنندگان در معاملات دستگاه‌های اجرایی.
- ج) تمرکز اعمال سیاست‌های حمایت از تولید داخل
- قابلیت دسترسی سریع و بروز به اطلاعات آماری و تحلیلی،
- توسعه تولید داخل و افزایش واردات متمرکز.
- د) امنیت و محرمانگی
- امنیت الکترونیکی و حفاظت بیشتر در برابر اقدامات خلاف قانون (کاربرد امضای دیجیتال و رمزنگاری).
- ه) انتشار اطلاعات در راستای دسترسی آزاد به اطلاعاتی معاملات
- انتشار ارقام اطلاعاتی معاملات تمامی دستگاه‌های اجرایی جهت دسترسی مردم به این اطلاعات.
- و) بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی مبتنی بر هزینه کرد واقعی
- قابلیت دسترسی سریع و به‌روز به اطلاعات آماری و تحلیلی،
- توسعه تولید داخل و افزایش واردات متمرکز.

معاملات مختلفی در بخش مزایده سامانه ستاد برگزار می‌شود. در تمام بخش‌هایی که مربوط به سامانه مزایده می‌باشد نزدیک‌ترین نوع معامله در این بخش به نوع مزایده‌ها قوه قضائیه به لحاظ فرایندی و قیدهای مزایده حراج است.

مزیت‌ها و ویژگی‌های سامانه ستاد

- در این قسمت با توجه به فرایند مزایده حراج در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت، ویژگی‌ها و مزیت‌های این سامانه نسبت به حالت سنتی برگزاری مزایده توضیح داده شده است:
- الف) تسهیل و تسریع معاملات
- کاهش هزینه و زمان انجام معاملات،
- مدیریت کامل‌تر اجرای قوانین و مقررات و پیروی از سیاست‌های یکسان و مشترک،
- سیستم الکترونیکی و دوست‌دار محیط زیست (حذف سیستم کاغذی)،
- ب) شفاف و سالم‌سازی معاملات
- امکان نظارت بر خط کلیه مراحل معاملات در هر مکان و هر زمان از طریق گزارش‌های مدیریتی و نظارتی،

نتایج و مزایای برگزاری مزایده‌های قوه قضائیه در سامانه ستاد

بهبود اطلاع‌رسانی

یکی از مشکلات جدی در مزایده‌های قوه قضائیه اطلاع تعداد کمی از مردم از برگزاری مزایده‌هاست. با توجه به اینکه تعداد زیادی از دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی در سامانه ستاد اقدام به برگزاری معامله و اشخاص حقیقی و حقوقی اقدام به خرید و فروش کالاها و خدمات می‌کنند؛ انجام مزایده‌های قوه قضائیه در سامانه ستاد سبب می‌شود تا میانگین تعداد شرکت‌کننده در مزایده‌ها افزایش یابد. ضمن برگزاری مزایده در ستاد که خود منجر به بهبود اطلاع‌رسانی می‌شود، اقدامات زیر نیز می‌تواند بهبود مزایده‌ها را بهینه‌تر نماید:

توسعه و یا بهبود وب‌سرویس سامانه آگهی جهت اطلاع‌رسانی برگزاری حراج‌ها در سامانه ستاد

در حال حاضر سامانه آگهی‌های سامانه ستاد کاملاً مبتنی بر تقاضای اشخاص می‌باشد. یکی از موارد مهمی که اخیراً در حوزه بازاریابی مطرح است، شخصی‌سازی تبلیغات است. به این معنی که برای اشخاص متناظر با درخواست‌ها و تاریخچه تقاضای آنها برای کالا و خدمات، کالا و خدمات مشابه را به آنها پیشنهاد می‌دهد. لذا پیشنهاد می‌گردد سامانه ستاد، در حساب کاربری (کارتابل) مزایده‌گران امکان دریافت پیشنهادها مورد علاقه هر یک از آنها را در جهت شرکت در مزایده فراهم نماید.

دادن API (رابط برنامه‌نویسی کاربری) به کسب‌وکارها برای بارگذاری آگهی مزایده‌ها

در حال حاضر در کشور تعدادی کسب‌وکار در ارتباط با برگزاری مزایده شکل گرفته‌اند که خدمات مختلفی را در ارتباط با مزایده ارائه می‌دهند؛ که به صورت تخصصی در حوزه اطلاع‌رسانی مناقصه و مزایده فعالیت می‌کنند. فعالیت اصلی این کسب‌وکارها مانند پارس‌نماد، ایران‌تندر و ... در زمینه جمع‌آوری و دسته‌بندی تخصصی اطلاعات مناقصات و مزایده‌هاست. لذا ارائه اطلاعات سامانه آگهی‌های مزایده به صورت API به آنها می‌تواند حجم اطلاع‌رسانی و نوع اطلاع‌رسانی را با رویکرد شخصی‌سازی ارائه خدمات بهبود دهد.

استفاده از رویکرد بازاریابی چندکاناله در حوزه اطلاع‌رسانی استفاده از کانال‌های مختلف برای تبلیغات و اطلاع‌رسانی، مانند پیامک، ایمیل، شبکه‌های اجتماعی و ... منجر به گسترش مشارکت اشخاص در مزایده می‌شود.

رفع محدودیت شرکت در مزایده

از مشکلاتی که در قسمت آسیب‌شناسی به آنها اشاره شد:

- ممانعت از ورود شرکت‌کنندگان در مزایده،
- محدودیت تعیین اوقات مزایده،
- اتمام مزایده زودتر از زمان تعیین شده.

با برگزاری مزایده به صورت الکترونیکی و در سامانه ستاد دیگر امکان اعمال محدودیت‌ها بی‌مورد و خلاف قوانین توسط مسئولان برگزاری مزایده وجود نخواهد داشت. همچنین با این امکان، دیگر محدودیتی به لحاظ مکانی و زمانی برای برگزاری مزایده وجود نخواهد داشت و عملاً مشکل صف برگزاری مزایده بلاموضوع خواهد شد. لذا با طراحی دقیق منطق کسب‌وکار متناظر با قوانین و مقررات مربوط به مزایده در فرایند مزایده الکترونیکی، می‌توان با حذف حداکثری دخالت عامل انسانی از مشکلات مذکور جلوگیری کرد.

انجام دریافت و پرداخت‌های موجود در فرایند مزایده و احراز آنها به صورت الکترونیکی

در فرایند مزایده برای ضمانت شرکت در مزایده مبلغی به عنوان وجه تضمین از شرکت‌کنندگان مزایده دریافت می‌شود و همچنین برنده مزایده مابقی وجه مربوط به مزایده را باید در بازه زمانی مشخص پرداخت کند، که فرایندهای مربوط به این تراکنش‌ها و احراز آنها در روش فعلی مزایده زمان‌بر است. سامانه ستاد در حال حاضر به واسطه ارتباط با دستگاه‌ها و نهادهای حاکمیتی از جمله بانک‌ها و بانک مرکزی، امکان پرداخت و دریافت الکترونیکی و احراز آنها را به صورت برخط و آنی فراهم آورد.

ضمن برگزاری مزایده در ستاد که خود منجر به بهبود فرایند پرداخت‌ها و دریافت‌ها می‌شود، اقدامات زیر نیز می‌تواند فرایند مذکور را بهینه‌تر نماید:

- عودت وجه تضمین افراد شرکت‌کننده در مزایده (به غیر از برنده)، در کوتاه‌ترین زمان ممکن به صورت خودکار و پس از اتمام مزایده،
- امکان پرداخت مابقی وجه توسط برنده مزایده در حساب کاربری آن در سامانه ستاد.

نسبت به بدهی‌های دولتی مورد مزایده اطلاعات داشته باشند.

● **طراحی آگهی‌ها و گزارش‌های استاندارد و حتی الامکان با جزئیات دقیق از مورد مزایده**

همان‌طور که پیشتر گفته شد یکی از مشکلاتی که حتی گاهی اوقات منجر به ابطال مزایده می‌شود، عدم توصیف دقیق مورد مزایده در گزارش کارشناسی و آگهی‌های مزایده است. یکی از موارد پرتکرار نقص توصیف که منجر به ابطال و تجدید مزایده می‌شود، مسئله منتشر نشدن بیمه مورد مزایده در آگهی مزایده است. طراحی قالب‌های استاندارد از آگهی‌های مزایده باعث می‌شود که داده‌ها و اطلاعات ضروری که حتماً طبق قوانین باید در آگهی مزایده منتشر شود در فرایند گزارش کارشناسی و یا از طریق استعلام از نهادها و سازمان‌های مختلف فراخوان شود.

امکان ارائه تضامین مختلف برای شرکت در مزایده

در حال حاضر امکان پرداخت وجه تضمین از طریق فیش واریزی و چک تضمینی وجود دارد. همین محدودیت در ارائه تضمین باعث می‌شود افراد در مزایده شرکت نکنند.

اقدامات زیر می‌تواند از طریق گسترش دامنه وثیقه فرایند شرکت در مزایده را بهینه‌تر نماید:

- امکان دریافت یا توقیف وثیقه ملک، پور تفوی بورس، موجودی حساب بانکی، طلا و سبزه آن، انواع ضمانت‌نامه بانکی و سایر مواردی که می‌تواند به عنوان ضمانت دریافت شود را فراهم نماید.
- ایجاد اعتبار برای اشخاص شرکت‌کننده در مزایده براساس اعتبار سنجی‌های مالی، قضایی و

ایجاد شفافیت اطلاعاتی در فرایند مزایده و کاهش عدم تقارن

اطلاعات

یکی از مهم‌ترین مسئله‌های فرایند مزایده این است که اشخاص شرکت‌کننده در مزایده نسبت به فرایند مذکور و مورد مزایده اطلاعات کافی و دقیقی داشته باشند. به میزانی که جریان داده‌ها و اطلاعات در فرایند مزایده ناقص باشد، ریسک شرکت در مزایده افزایش پیدا می‌کند در نتیجه باعث می‌شود تعداد کمتری در مزایده شرکت کنند. از مهم‌ترین مواردی که باعث این عدم تقارن اطلاعاتی می‌شوند عبارتند از:

- مشخص نبودن دیون دولتی،
- نقص در داده‌ها و اطلاعات مرتبط با مورد مزایده و گزارش کارشناسی.
- در حال حاضر در سامانه ستاد امکان بارگذاری اسناد و گزارش‌های مرتبط با مورد مزایده مانند گزارش کارشناسی وجود دارد که اشخاص شرکت‌کننده در مزایده می‌توانند به آن دسترسی داشته باشند و همین نسبت به حالت مزایده حضوری و سنتی به میزان زیادی بهینه‌تر است.
- ضمن برگزاری مزایده در ستاد که خود دسترسی به برخی از اطلاعات و داده‌های مرتبط با مزایده را تسهیل می‌نماید، اقدامات زیر نیز می‌تواند جریان داده‌ها و اطلاعات و صحت‌سنجی آنها را بهینه‌تر نماید:

● **استعلام و ثبت وضعیت بدهی‌های اموال منقول و غیر منقول به سازمان‌ها و نهادها از جمله شهرداری، مالیات، بیمه، بانک و ... در آگهی مزایده به منظور کاهش خطر برای شرکت‌کنندگان در مزایده**

با توجه به اینکه سامانه ستاد، متولی اصلی آن حاکمیت و وزارت صنعت، معدن و تجارت است و در حال حاضر امکان ارتباط با سایر نهادها و حاکمیتی دارد می‌تواند کلیه بدهی، دیون و حقوق دولتی مربوط به مورد مزایده را به صورت برخط و آنی استعلام بگیرد تا شرکت‌کنندگان مزایده

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای سیاستی

و بهبود بستر سامانه، تا حد زیادی از مشکلاتی که در برگزاری معاملات بخش عمومی بود جلوگیری کرده است. همچنین این سامانه در سالیان گذشته تجربه و دانش بسیار مفیدی از برگزاری مزایدهات و مناقصات دولتی به صورت الکترونیک به دست آورده است.

با استفاده از سامانه ستاد و تجربه بیش از یک دهه انجام معاملات در این سامانه، می‌توان امید داشت تا حد بسیار مطلوبی مسائل و آسیب‌های ذکر شده مرتفع شود.

با الکترونیکی کردن مزایدهات و برگزاری آن در سامانه ستاد نتایج زیر پیش‌بینی می‌شود:

- افزایش میزان مشارکت در مزایدهات،
- افزایش احتمال فروش و کشف قیمت واقعی مال،
- تشکیل بانک اطاعات و داده‌ها جهت بررسی و بهبود مستمر،

اولین پرسش در رابطه با فرایند الکترونیک کردن مزایدهات آن است که آیا نیاز به سامانه جدیدی در قوه قضائیه برای برگزاری مزایدهات قوه وجود دارد یا می‌توان از ظرفیت موجود و سامانه‌های موجود استفاده کرد.

با توجه به تعدد سامانه‌های تشکیل شده توسط حاکمیت و سردرگمی مردم برای استفاده از این سامانه‌ها، وجود سامانه‌هایی که در حال حاضر امکان انجام این فرایند در آنها وجود دارد و همچنین هزینه بالای راه‌اندازی یک سامانه و بهبود فرایند آن در طول چندین سال، استفاده از سامانه‌ها و ظرفیت‌های موجود در این زمینه منطقی‌تر و کم‌هزینه‌تر است.

از سال ۱۳۹۰ و با راه‌اندازی سامانه ستاد بسیاری از معاملات بخش عمومی در این سامانه برگزار می‌شود. این سامانه بستر مناسبی برای برگزاری مزایدهات و مناقصات دولتی است که به لطف بررسی‌های مداوم

در بند «الف» ماده (۱۰۸) لایحه بر نامه هفتم توسعه، به برگزاری مزایده‌ات قوه قضائیه در سامانه ستاد اشاره شده است.

- کاهش چشمگیر اطلاع و مراجعه حضوری به واحدها قضایی،
- ایجاد نظارت بر فرایند به صورت الکترونیک و کم شدن احتمال فساد،
- کاهش چشمگیر حجم کاری مسئولین برگزاری مزایده‌ات.

ماده (۱۰۸) - قوه قضائیه مکلف است در راستای توسعه هوشمندسازی، اقدامات زیر را انجام دهد:

الف- از طریق سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و با همکاری ستاد مبارزه با مواد مخدر مزایده‌های شعب اجرای احکام، دواير اجرای ثبت، تصفیه امور ورشکستگی و اموال موضوع ماده (۳۰) قانون مبارزه با مواد مخدر را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) یا سایر سکوه‌ای (پلتفرم‌های) دارای مجوز برگزار کند. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است امکان برگزاری مزایده‌های مذکور را در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) فراهم سازد. در صورت برگزاری مزایده‌های مذکور از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)، مقررات ناظر به فروش مال در محل، و نیز حکم ماده (۱۲۷) (جز در مورد دادورزها و ارزیابان)، قانون اجرای احکام مدنی به جز مزایده اموال فاسدشدنی اجرا نمی‌شود و فروش به صورت غیر حضوری انجام می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر میزان سپرده نقدی شرکت در مزایده و استفاده از سایر وسایل به جای سپرده نقدی، مهلت استرداد سپرده، ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ بر نامه به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

اجرای احکام و دواير اجرایی و شعب ورشکستگی نیاز به زمان و البته الزام قانونی مدت‌دار دارد؛ لذا با توجه به این موضوع، پیشنهاد می‌شود که دوره پایلوت پایان یافته و تمامی شعب نیز به این بستر منتقل شوند؛ همچنین در نهایت حکم الزام این موضوع در برنامه پنج‌ساله هفتم ضروری است. اگر چه به نظر می‌رسد که تا قبل از پنج سال این موضوع به اتمام برسد، اما حکم مدت‌دار پنج‌ساله برای الزام به این موضوع می‌تواند تضمین‌کننده انتقالی صحیح و اصولی باشد.

یکی از مزیت‌های الکترونیکی شدن فرایند مزایده‌ات، این است که دیگر به اجرای احکام ناظر بر فروش مال در محل نیاز نخواهد بود. همچنین بر اساس ماده (۱۲۷) قانون اجرای احکام مدنی آقرباء سببی و نسبی محکوم‌له به دلیل احتمال بروز فساد در مزایده‌ات، اجازه شرکت در مزایده‌ات را نداشته‌اند که با برگزاری الکترونیکی مزایده‌ات و ایجاد محیط رقابتی سالم، این مشکل نیز برطرف خواهد شد. دادورزان و ارزیابان به دلیل آنکه بخشی از مأمورین اجرا می‌باشند، همچنان از شرکت در مزایده‌ات ممنوع خواهند بود.

در نهایت، پیشنهاد می‌گردد ماده پیشنهادی در لایحه بر نامه هفتم، به همین شکل به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

موضوع استفاده از سامانه ستاد جهت برگزاری مناقصات قوه قضائیه پیش از این در قوانین بودجه بودجه ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به تصویب رسیده است. در جزء «س» بند «ه» تبصره «۱۰» قانون بودجه ۱۴۰۱ به طور کلی برگزاری مزایده‌های شعب اجرای احکام، دواير اجراییه ثبت و امور ورشکستگی از طریق سامانه ستاد توسط وزارت صمت تأکید شده است. در جزء «ک» بند «ب» تبصره «۱۰» قانون بودجه ۱۴۰۲ نیز این موضوع، با جزئیات بیشتری پرداخته شده است. در قانون بودجه ۱۴۰۲ علاوه بر تکرار بند مرتبط از قانون بودجه ۱۴۰۱، پرداخت ۱۰ درصد از قیمت مقرر به عنوان تضمین نیز الزام شده است. پرداخت ۱۰ درصد از قیمت مقرر باعث می‌شود که هم اجرای مزایده‌ات در سامانه ستاد محقق گردد و هم مزایده‌ات با پیشنهادات غیر منطقی بدهکاران موجب ابطال مزایده‌ات و ترک میز مزایده نگردند.

پس از تصویب این موضوع در قانون بودجه ۱۴۰۲، انجام مزایده‌ات در سامانه ستاد به طور پایلوت برای چند شعبه مورد انجام گرفته و در حال انجام است. با توجه به تطبیق برخی فرایندهای موجود در سامانه ستاد جهت اجرای صحیح مزایده‌ات قوه در آن، مزایده‌ات برگزار شده در فاز اولیه پایلوت موفقیت‌آمیز بوده؛ اما انجام و انتقال کامل دیگر شعب

۱. «س» - در راستای کاهش هزینه‌های قوه قضائیه از طریق ارتقای بهره‌وری، پیشگیری از وقوع جرائم و دعاوی و الکترونیکی کردن فرایندها: ۱- قوه قضائیه مکلف است مزایده‌های شعب اجرای احکام، دواير اجراییه ثبت و تصفیه امور ورشکستگی را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) برگزار کند. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است امکان برگزاری مزایده‌های مذکور را در این سامانه فراهم سازد.

۲. «ک» - در راستای کاهش هزینه‌های قوه قضائیه از طریق ارتقای بهره‌وری، پیشگیری از وقوع جرائم و دعاوی و الکترونیکی کردن فرایندها: ۳- قوه قضائیه و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلفند مزایده‌های شعب اجرای احکام، دواير اجرای ثبت و تصفیه امور ورشکستگی را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) برگزار کنند. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است امکان برگزاری مزایده‌های مذکور را در این سامانه فراهم سازد. در صورت برگزاری این مزایده‌ها از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)، فروش مال در محل، موضوع مواد (۱۱۵) و (۱۱۶) قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶/۸/۱ به جز مزایده اموال فاسد شدنی موضوع ماده (۶۶) قانون مذکور مجاز نیست و فروش باید به صورت غیر حضوری انجام شود. اشخاص برای شرکت در مزایده و ارائه پیشنهاد قیمت باید ۱۰ درصد (۱۰٪) قیمت مقرر در مواد (۷۳) تا (۷۵) قانون اجرای احکام مدنی را به عنوان تضمین نقدی شرکت در مزایده به حسابی که توسط سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) مشخص شده تسلیم نمایند. در این صورت نیازی به پرداخت بها، موضوع ماده (۱۲۹) قانون اجرای احکام مدنی نیست و در صورتی که برنده مزایده در موعد مقرر بقیه بهای اموال را نپردازد، تضمین نقدی او به نفع دولت ضبط می‌شود.

۳. ماده (۱۲۷) - محکوم‌له می‌تواند مثل سایرین در خرید شرکت نماید ولی ارزیابان و دادورزها (مأمورین اجرا) و سایر اشخاصی که مباشر امر فروش هستند همچنین اقرباء نسبی و سببی آنان تا درجه سوم نمی‌توانند در خرید شرکت کنند.

- [۱]. خبرگزاری ایسنا، حقوقی و قضایی، ۱۴ تیر ۱۴۰۲، [آنلاین]، در دسترس، [.isna.ir/xdPb3t](https://www.isna.ir/xdPb3t).
- [۲]. اندیشکده شفافیت برای ایران، ۲۳ فروردین ۱۳۹۶، [آنلاین]، در دسترس، <https://tp4.ir/?p=1188>.
- [۳]. فرخی، محمد، ثانوی فرد، رسول و حمیدی زاده، علی، (۱۳۹۹). ارائه و تبیین مدل شفافیت اطلاعات به عنوان مؤلفه اخلاقی در مزایده‌های الکترونیکی، نشریه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۱۵.
- [۴]. اباذری فومشی، منصور. ۱۳۸۶. قانون اجرای احکام مدنی در نظم حقوق کنونی. تهران: انتشارات خرسندی. ص ۲۲۶.
- [۵]. انصاری، ولی‌اله. ۱۳۷۸. حقوق قراردادهای اداری. تهران: نشر حقوقدان. چاپ چهارم، ص ۱۲۰.
- [۶]. حمیدی زاده، علی، دانایی فرد، حسن، امامی، سیدمجتبی و بنافی، مسعود، (۱۳۹۸). بازخوانی ابعاد شاخص‌های فراملی در هدایت نظام حکمرانی، مورد مطالعه: شاخص سهولت انجام کسب و کار، فصلنامه راهبرد، شماره ۹۲.
- [۷]. Doing Business ۲۰۲۰ Indicators. Economy Profile of Iran, Islamic Rep.
- [۸]. قادری عصرآبادی، عنوان پایان‌نامه [شرایط، آثار و احکام مزایده و فروش اموال در اجرای احکام مدنی]، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تفت، ۱۳۹۵.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc@majles.ir